

Kannattaako paluu opintoihin myöhemmällä iällä?

Keskustelussa kouluttautumisesta keskitytään ennen kaikkea nuorten koulutukseen. Yhä useampi suomalainen kouluttautuu kuitenkin myöhemmällä iällä esimerkiksi täydentämällä aiempaa osaamistaan tai etsiytymällä uudelle alalle. Tutkintotavoitteisessa koulutuksessa oli vuonna 2018 lähes 9 prosenttia suomalaisista 30–65-vuotiaista ja tämä osuus on ollut tasaisessa nousussa vuodesta 2004 (Tilastokeskus 2020).

Tutkimme myöhemmällä iällä aloitettujen opintojen hyötyä verrattuna niihin, jotka eivät hanki lisäkoulutusta. Yksi tapa arvioida kouluttautumisen kannattavuutta on tarkastella kouluttautumisen jälkeisiä tuloja ja työmarkkina-asemaa. Tuloksemme osoittavat aikuisena aloitettujen opintojen parantavan tulotasoa ja työllistymistä, jos opinnot ovat johtaneet uuden tutkinnon suorittamiseen. Sen sijaan kesken jääneet opinnot lisäävät matalamman tulotason ja työllisyyden riskiä verrattuna niihin, jotka eivät ollenkaan aloita opintoja myöhemmällä iällä.

Näin tutkittiin

Aikaisempien tutkimustulosten perusteella tiedetään, että kouluttautuminen sekä parantaa tulotasoa ja -kehitystä että lisää työllistymisen todennäköisyyttä (esim. Kalenius 2014). Koulutus parantaa opiskelijan tietoja ja taitoja, joita työmarkkinoilla tarvitaan. Kouluttautuminen voi myös esimerkiksi parantaa työllistymistä edistäviä verkostoja tai tarjota muodollisen pätevyyden ammatin harjoittamiseen.

Suomalaisia rekisteriaineistoja hyödyntämällä tarkastelimme yli 25-vuotiaana kouluttautumisen yhteyttä tulotasoon ja työllisyyteen. Seurasimme vuosina 1951-76 syntyneiden tuloja ja työllisyyttä vuodesta 1995 vuoteen 2015. Erityisen tarkastelun kohteena olivat tulot ja työllisyys vuosina 2012–15: tarkastelimme siis aikuisena opintojen aloittamisen pitkäaikaisia vaikutuksia. Opinnot aloittaneiksi määrittelimme vuosina 2001 ja 2002 aloitetut opinnot, joita ei edeltänyt opintoja vuosina 1999 ja 2000. Nämä aikuisopiskelijat ovat opintonsa aloittaessaan 25–50-vuotiaita.

Tutkinnon suorittaminen kannattaa

Tulosten mukaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen on kannattavinta. Tämä lisäsi työllisyyden todennäköisyyttä noin 11 prosenttiyksikköä (kuviot 1 ja 2) ja paransi tulotasoa noin 24 prosenttia (kuviot 3 ja 4) verrattuna henkilöihin, jotka eivät palanneet opintojen pariin. Myös muut aikuisiällä aloitetut tutkinnot, jotka olivat tasoltaan aiempaa koulutusta korkeampia, paransivat tulotasoa ja työllisyyden todennäköisyyttä. Pienimmän mutta silti positiivisen hyödyn toi samantasoisien tai aiempaa matalamman tutkinnon suorittaminen verrattuna ennen vuotta 2000 suoritettuun koulutustasoon.

Sen sijaan opintojen pariin palaaminen ilman tutkinnon suorittamista oli yhteydessä matalampaan työllisyyden todennäköisyyteen ja tulotasoon. Keskeytyneet myöhemmällä iällä aloitetut opinnot toisin sanoen viittasivat huonontuneeseen työmarkkina-asemaan.

Sukupuolten väliset erot ikäryhmien eroja suurempia

Naiset hyötyivät myöhemmällä iällä suoritetuista opinnoista miehiä enemmän. Tätä saattaa selittää suomalaisten työmarkkinoiden vahva sukupuolittuminen. Vaikka naisvaltaisten alojen palkkataso on miesvaltaisia pienempi, naisvaltaisten alojen sijoittuminen useinmiten julkiselle sektorille saattaa tarjota paremmat työllistymismahdollisuudet. Julkisella sektorilla työskentelevälle uudelleen kouluttautuminen voi myös olla selkeämpi väylä uralla eteenpäin korkeampiin tehtäviin. Myös naisten paluuseen työmarkkinoille pitkiltä vanhempainvapailta voi liittyä lisäkouluttautumisen tarvetta eri tavalla kuin miehillä.

Ikäryhmien väliset erot aikuisena kouluttautumisen hyödyissä olivat pieniä. Työmarkkinoilla tapahtuneista muutoksista riippumatta niin 1950- kuin 1970-luvulla syntyneetkin hyötyivät myöhemmällä iällä aloitetuista tutkinnoista.

Aikuiskoulutuksen saavutettavuuteen syytä kiinnittää huomiota

Tutkimuksemme osoittaa kouluttautumisen olevan kannattavaa myös myöhemmällä iällä. Tutkintoon johtava koulutus paransi työllisyyttä ja tulotasoa molemmilla sukupuolilla ja kaikissa ikäryhmissä. Tuloksemme kannustavatkin yhteiskuntaa panostamaan elinikäiseen oppimiseen mahdollistamalla sekä opintojen aloittamisen että niiden loppuun saattamisen mahdollisimman monelle halukkaalle.

On hyvä huomioida, että koulutukseen valikoituvat usein henkilöt, jotka pärjäisivät työmarkkinoilla hyvin ilman lisäkoulutustakin. Maksuttomalla koulutuksella on lisäksi vaihtoehtokustannuksia: aika, joka käytetään opintojen parissa, on aikaa, jota ei voi käyttää palkkatöihin. Erityisesti aikuisella iällä aloitettu kouluttautuminen sisältää siis myös riskejä. Nämä tekijät huomioiden olisikin hyvä tarkastella, jakautuvatko aikuisena kouluttautumisen mahdollisuudet yhteiskunnassamme tasaisesti.

Julkaisu

Kilpi-Jakonen E., Sirniö O. (2020) Formal adult education and labour market inequalities in Finland. In: Schrader J., Ioannidou A., Blossfeld HP. (eds) Monetäre und nicht monetäre Erträge von Weiterbildung / Monetary and non-monetary effects of adult education and training. Edition ZfE, vol 7. Springer VS, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-25513-8_4

Kirjoittajat

Elina Kilpi-Jakonen, DPhil, työskentelee sosiologian apulaisprofessorina ja akatemiatutkijana INVEST-lippulaivassa ja sosiologian oppiaineessa, Turun yliopistossa.

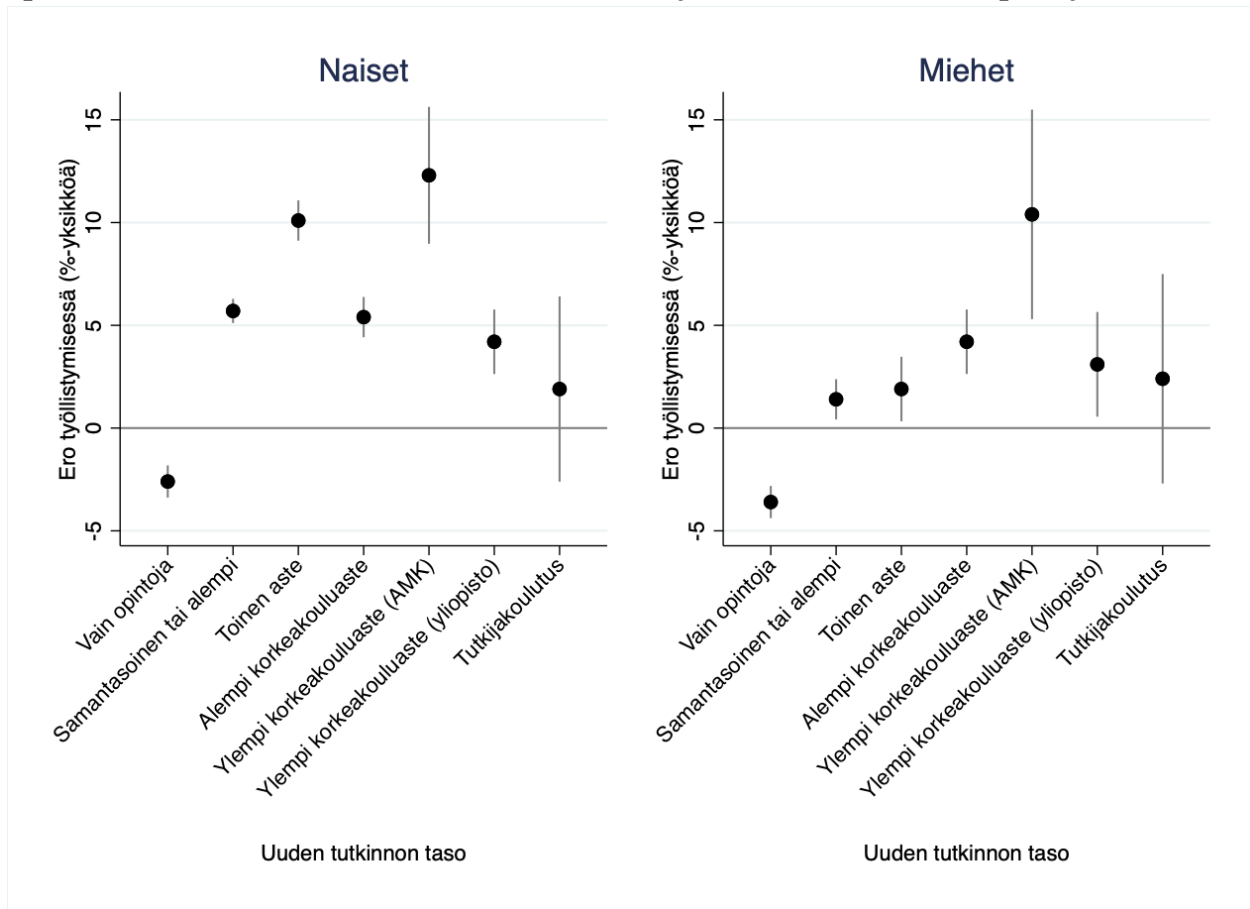
Outi Sirniö, VTT, työskentelee erikoistutkijana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella INVEST-lippulaivassa.

Lähteet

Kalenius, A. (2014). *Koulutus, työllisyys ja työttömyys*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

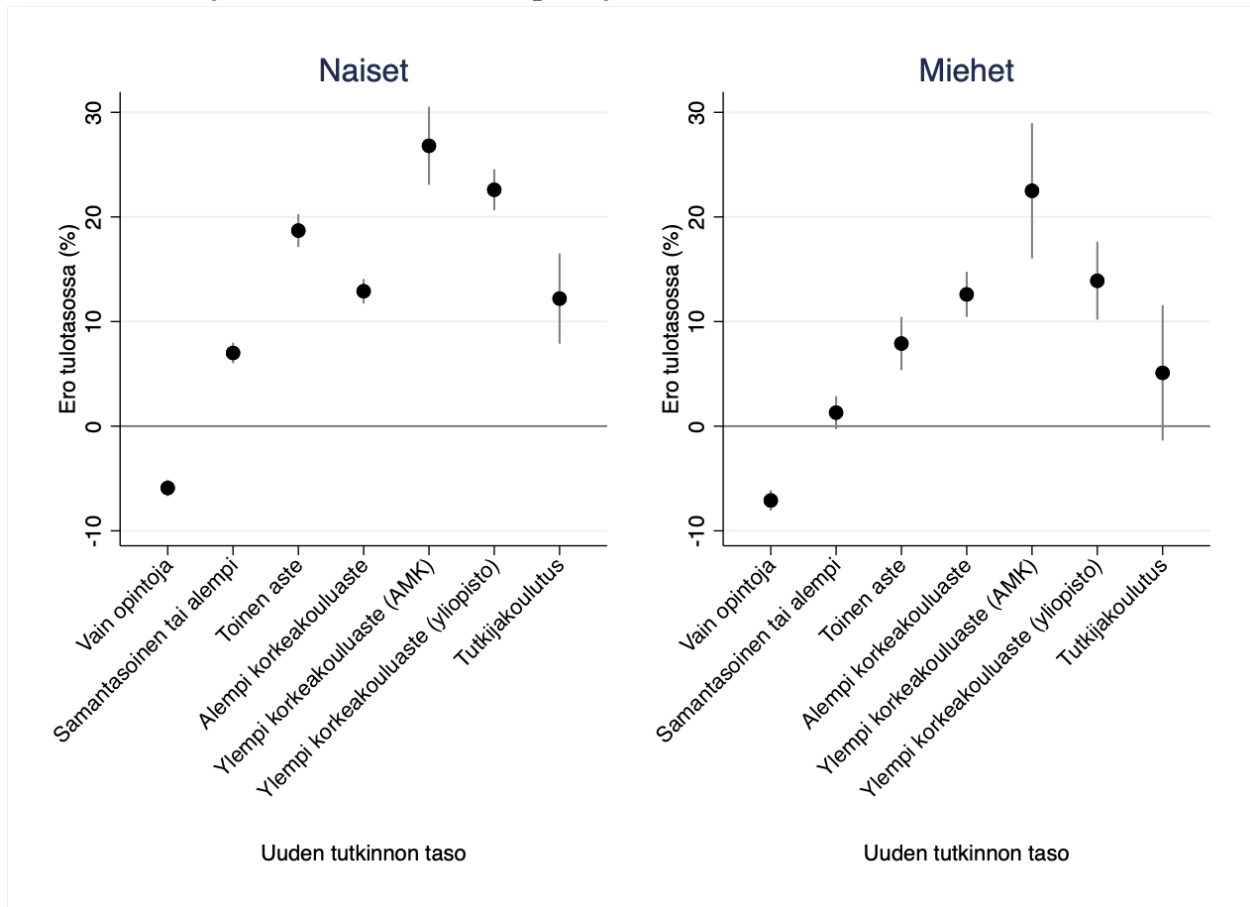
Tilastokeskus 2020 StatFin tilastotietokannan taulukko 11c5 -- Väestö ja perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat ja tutkinnot koulutusryhmän ja iän mukaan, 2004-2018

Kuvio 1. Työllisyyden todennäköisyyden muutos (prosenttiyksikköä) 25–50-vuotiaina opintonsa aloittaneilla verrattuna samanikäisiin, jotka eivät aloittaneet opintoja.

Huom. Pystyviivat viittaavat 95 prosentin luottamusväliin. 0-arvo (vaakaviiva) viittaa niiden työllisyyteen, jotka eivät ole aloittaneet opintoja aikuisella iällä.

Kuvio 2. Tulotason muutos (prosenttia) 25–50-vuotiaina opintonsa aloittaneilla verrattuna samanikäisiin, jotka eivät aloittaneet opintoja.

Huom. Pystyviivavat viittaavat 95 prosentin luottamusväliin. 0-arvo (vaakaviiva) viittaa niiden tulotason, jotka eivät ole aloittaneet opintoja aikuisella iällä.